

Antonín Franci a jeho sborník písňových textů – k přípravě edice

Tereza Hejdová

Blanka Nedvědová

oddělení vývoje jazyka, Ústav pro jazyk
český AV ČR, v. v. i.

Antonín Franci jinak Sýkora

- 29. května 1731 – 5. července 1821
- mlynář
- Sýkora – jméno po stavení
- 11 dětí

Zpěvník

- texty bez notového záznamu
- datace: Fiala 1768–1770; Traxler 1804
- 124 stran
 - číslování v pravém horním rohu, od s. 60 mizí
- 59 písní různého rozsahu (4 – 110 veršů) a obsahu
- písně pololidové a kramářské
- název písní - neurčitý (*Jiná píseň, Jiná, Nová píseň... 45*)
 - *Píseň nová o myslivcích*
 - *Jiná opět o vožralcích*
 - *Jiná píseň o kunstu mlynářským*
 - *Nová píseň aneb naříkání manželky pro svého dobrého manžela všem zlým ženám k napravení vydaná roku 1804.*
 - *Písnička o ševcích*
 - *Píseň starodávni o sedlákovi*

- písničky bývají číslované (34 × 25)
- číslované bývají i sloky (vyjma 1.)

- 9. *Jiná píseň aneb diškurs luteriánského pastora s Židem, Pastor zpívá, Žid odpovídá.*
- 53. *Nová píseň o židovských regrutích*

8.
3. *Epistola*
Epistola Gina.
Děvko me vřete slovaú se laučým:
bohu, a manigi tibi poraúčim
gij yinač nemúz bit, že můsim
odgít, a tebe ma andělo můsim
opústit.

Blanečko wicbas ma mila gede:
stoj mnyto posledni paradimuge
me dodec wmem tiele smutnie
se diva, to wse protebe me di
te Omilawa.

3.
Kde slunce zapada w dicky pohle
dam gal pi gm pomenú me

9.
Děvko omilawa, tal jsm ga dlat
niemi dilat welitau, a to wse an:
dilk stje Laski twau.

4.
Ma slata panenko pody slucicku
na dalekau gystu dny mi hibicka
me ditie me srce posled gen
na mnie, gal gsem gacham
to wse pro tiebe. *stragruj*

5.
Ma slata panimamo ruce wam.
libam, pro wstj dje risti.
Pnoham wam padam, abyst.
Gi mnely w dicky upst dokud
Zasur wjgd z budt mogr.

Wistm

Wistm
aus Wistm wistm wistm
ut, ficut galowati budi
wistm wistm wistm wistm
zant gal, ga glawey
gal wistm, Dm fcm zdt
zoytwa wistm, wistm
Wistm wistm

Wistm wistm wistm, wistm
wistm wistm, wistm wistm wistm
wistm, wistm wistm wistm
wistm wistm wistm wistm
wistm wistm, wistm wistm
wistm wistm wistm wistm
wistm wistm wistm wistm

Wistm wistm wistm wistm
wistm wistm, wistm wistm
wistm wistm, gal ga wistm
wistm wistm wistm wistm

wistm wistm wistm, wistm wistm
wistm wistm wistm wistm
4.

Wistm wistm wistm, wistm wistm
wistm wistm wistm wistm
wistm wistm wistm wistm
wistm wistm wistm wistm
wistm wistm wistm wistm
wistm wistm wistm wistm

Gina

Wistm wistm wistm wistm
wistm wistm, wistm wistm, wistm wistm
wistm wistm wistm wistm
wistm wistm wistm wistm
wistm wistm wistm wistm

Ga wistm wistm wistm wistm
wistm wistm wistm wistm
wistm wistm wistm wistm
wistm wistm wistm wistm
wistm wistm wistm wistm

magr z Bratislawy, na walt horu
gory trubi, z sedmhradst zeme byli.
17. nabasu hral ten byl z klarku, misto
strun mohl jest pro wazlu, donyelo do
dal wcluz, dat jest z yasta Dwortnize.
18. D d u d a m a byl z d m s t e d a m u, dalj
fjedny misto gomu, strumazj nau py
stel z d y j m a, na lobzu hral byl z d u r j n a.
19. na fa lot fa u l a l byl z f r a h j j, d w o l
s t o m u l i d m n o h j j, k o r d a l d u w z a t z n a
m u z i k u, d y l d a l i z o k l o k y m d m u t k u.
20. n a z o s t a j j s l o l o w r a t t e m, s t r a t e m
s r o j m m i l y m s e z i m b a l t e m, t i f i j i s t i
z m i s t a j o a n k s t u t t u, w s t i e z t n i h r a l
g r d n u n o t u.
21. byl ot gost du hodowanj, p r i j e s t i j k
z j d a n z o w a n j w o z s t i s t w o m o d o
e z a s t, n o w j m k d y s t s h l e d a g z a s t.

Kontz,

AM

14
L o z g o f i j t e m i n i w a s d i s t
b a l o s t i w o g u i m u o s t m f i
s t o m i l o w a t i z o k l i b o s t i
w o g u i z o k l i b o s t i b y l o t o
m i r o g r i j t i l o z o k l i b o s t i
w o g u i s a m o z a m u a i
f o r y 2

f a n i m a n o g u r k u a m
t e n s i l k w a b e i g i s a j
z a l l o b a i t e m f i j i m a
y a b o n a t r y z i j a j w o g d n j
k i n z o b a l a m a j w o r u
f o j k i n z o f o r o w o b o u
v y m i r g a g i s t o s o f u d r j
k a s t w i s o 3

Humanistické písmo

Ach Pacientia, Per Vincit Omnia.
Amor.

Amor

Democrito

Itacilito

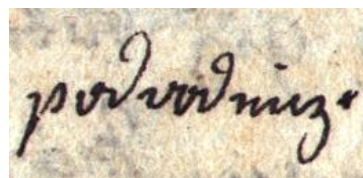
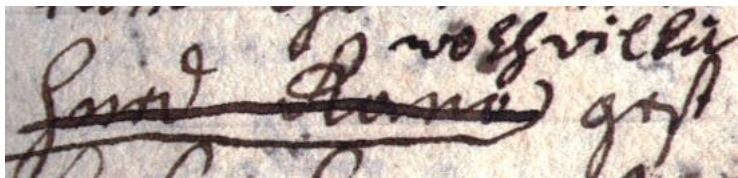
Sturbiromani

Positura

Lytt Pasovan

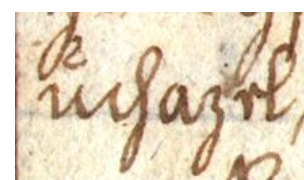
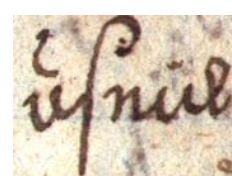
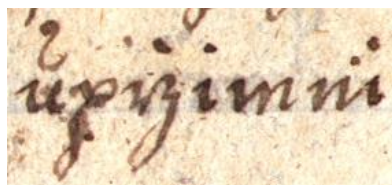
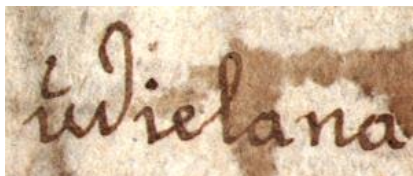
Otázky zápisu

v

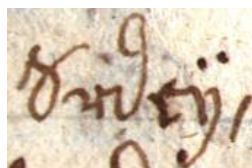
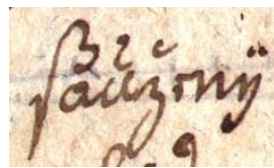

iniciální

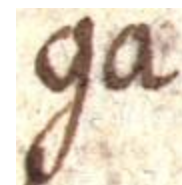
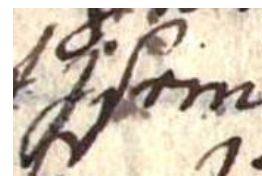
u

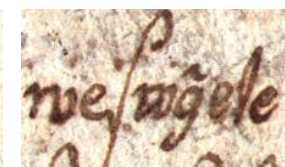
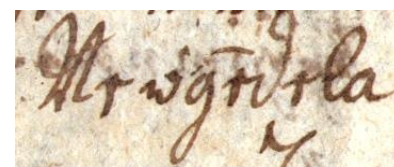
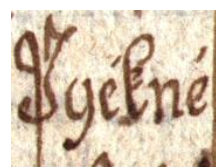
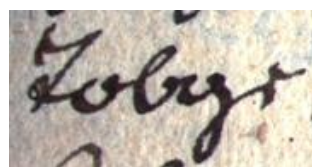
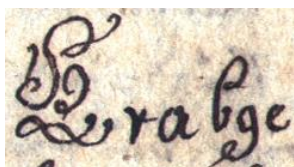
s

j

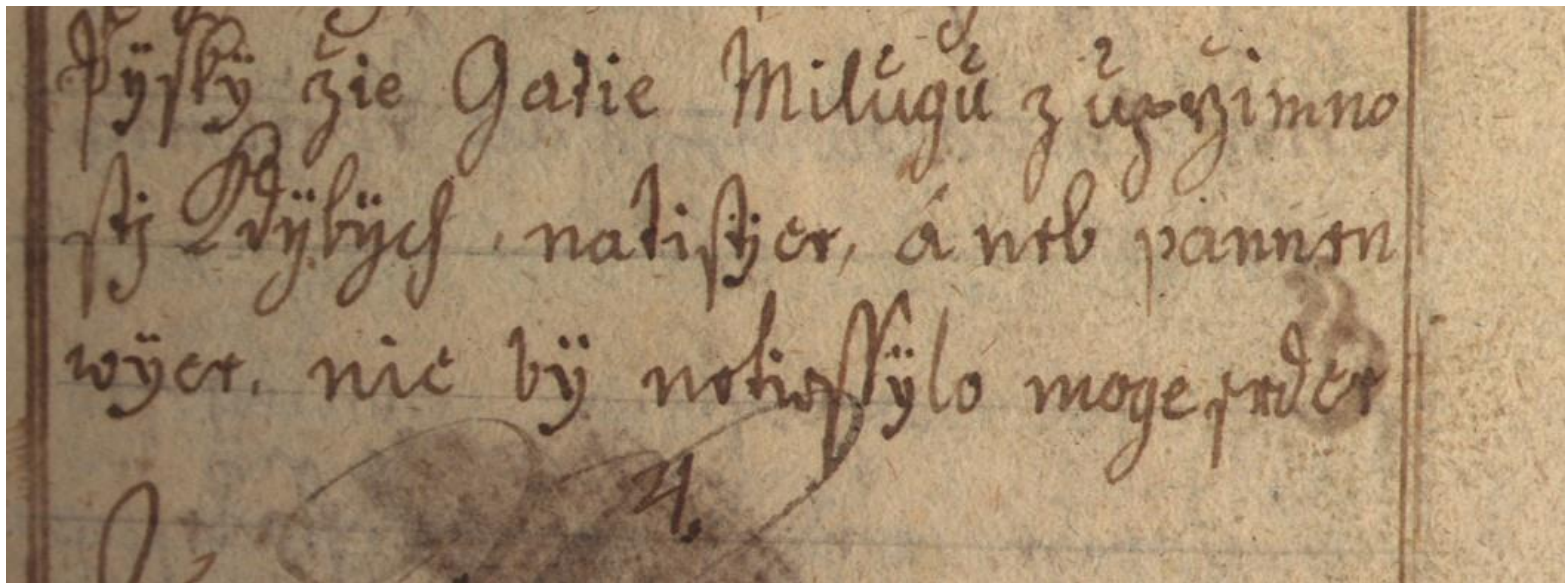
bě, pě,
vě

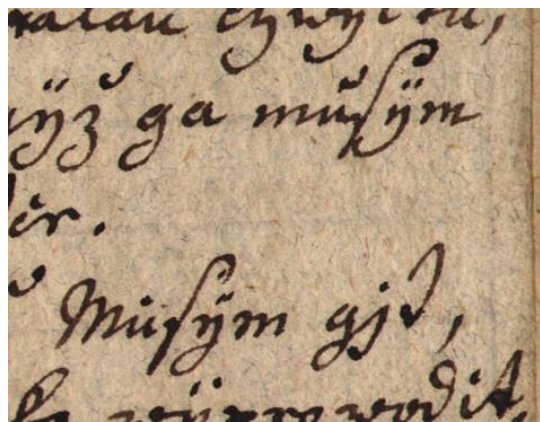
Grafémy pro zápis hlásky [i,í]

i	<p>i (gina 21:1, offidilij 7:4)</p> <p>ij/ÿ (netieffijlo 10:37; mijla 10:23)</p> <p>j (oplakawatj 7:44, zruffjt 12:28)</p>	í	<p>i (pjfen 12:2, wim 2:15; upržimneho 2:36)</p> <p>ij/ÿ (nechagij 2:13, ginffij 2:26, chwijlij 10:18)</p> <p>j (milowanj 2:36, rozwedenj 7:52)</p>
y	<p>i (wiffehradfki 3:3, bi 7:40, ninj 10:55)</p> <p>ij/ÿ (bijl 10:17, mijfliwal 10:20)</p>	ý	<p>i (wiffehradfki 3:3, bitj 10:8, nibrž 7:61)</p> <p>ij/ÿ (Kratkijm 7:6, czelij zranienij 7:18)</p> <p>j (pržefmutnj 7:21, ninj 10:42)</p>

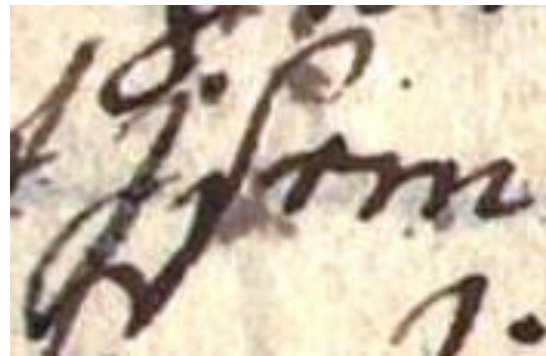
ÿ × ij

Pijly zie Gatie Miligū z ugiimno
zij Pijlyes. natijer, a nrb pannen
wyer. nic bij notijfijlo mogetuder
4.

raiau eynye ru,
ijz ga mÿijm
er.
ÿ Mÿijm gjd,
la reijmwendit.

ijm
7.

ÿ - ý - y

8:
Janam Karijstij, Dievčičom
Si voubj, Lavastiat wdowcom
a bodlajzj babam

huru vřuha, dostučz meře
diežky naffe laučzenij
společenij

14.

Wale mniesto kútnohorskij, a wnie mst arnij.
Jakij bestij, podrihi wale dawam aru.

Inkoust

48.

vzala svo wj chcese, ga sobie wemü,
czo briedu chlti, potom sim Inuřim do spiti

gestie mam doma sedmnaet Gregzaru, ge
je mam doma sedmnaetnil, sedmnaet
Gregzari, pat wolu Gregzaru gestie.
mam doma mladau zenu.

Do Hal ten blazen omne Kammie, zila,
Do Hal ten blazen chcese jenit, po
wizi si hleba kaulka hleba, uema k'erał,
Hal buď zenu ziwit. Amen,

Wizru 16 Jyna pisen,
wcrp. J.

~~~~~~~~~
~~~~~~~~~
H

Lich Do plátno je gsem wra
Nawü, ač do plátno zegsem
Kegna, mam wzidatj, k'la

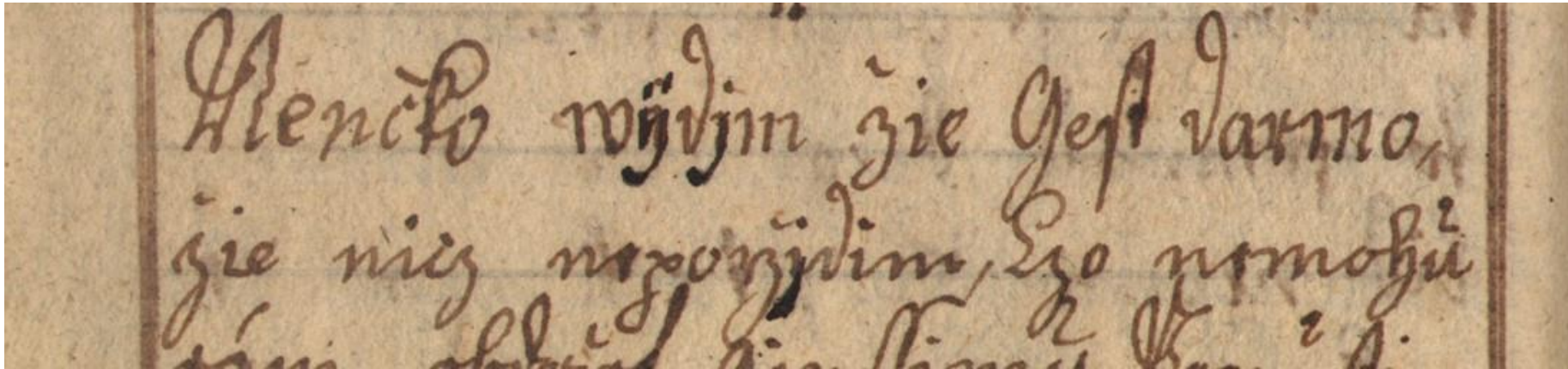
zeman seawü mýř, mam witzky
samotna Godit, Nawü witzky si
wajjm wize awijj, ač k'z ga
wysom st'znau wize

Dilky Di wize si wst'ezirigt
gon zrawi Gankü st'ni bunt
am si w'omewirigt, gon zrawi
Gankü l'fni bunt, tu mni jrd
zt bolz wuz awiz, ač k'z ga nry
som st'znau wuz

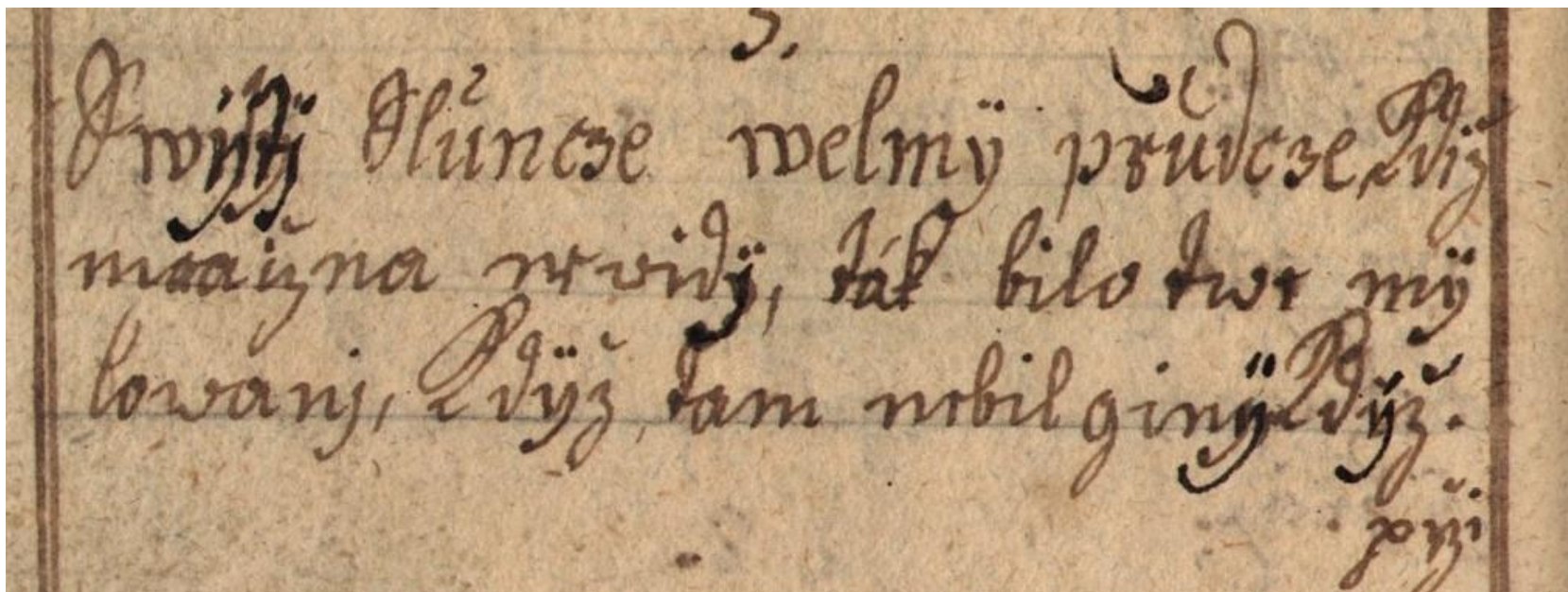
Do st'astau tu mýřim Godit
wawal, tom gt mrogt zola
swoboda, am st'astim wago
wajit, buř Domü h'ubijki wala
tu mni f'wigt boli, wize awiz
ač k'z ga wysom st'znau
wuz amon

Wizru 16 Jyna st'awü mýřto Di wize

Revize pravopisu tmavším inkoustem

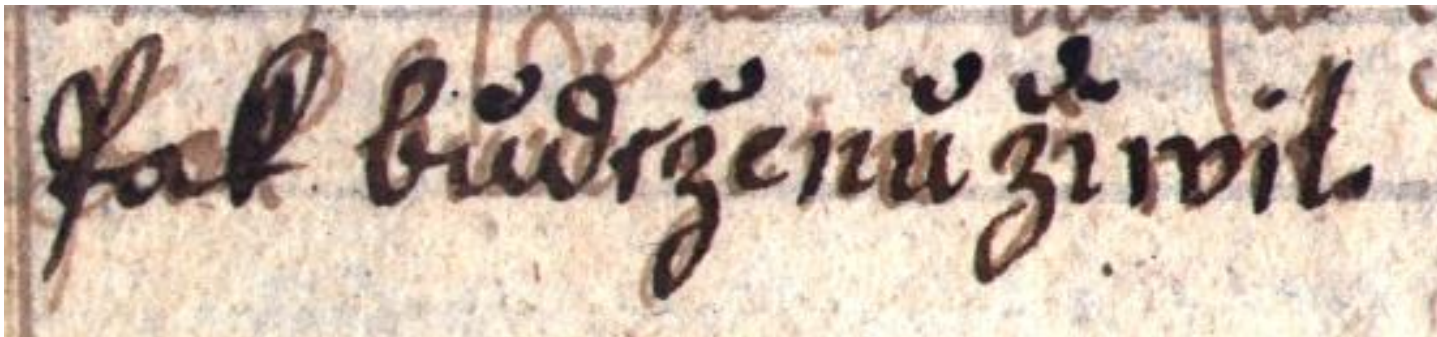
- *widim* opraveno na *wýdjm*
- *neporžidim* opraveno na *neporžjdim*

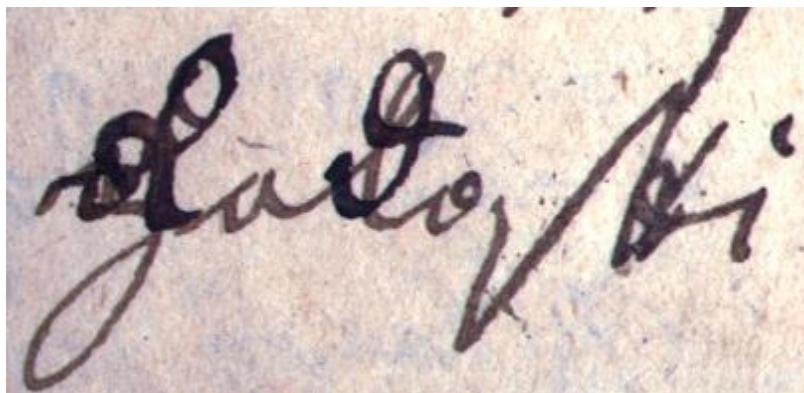
- *switj* opraveno na *swjtj*
- *newidj* opraveno na *newidj*
- *ginj* [jiný] opraveno na *ginj*
- *kdiž* opraveno na *kdjž*

Přepisy

a) Původní text je přepsán, resp. obtažen

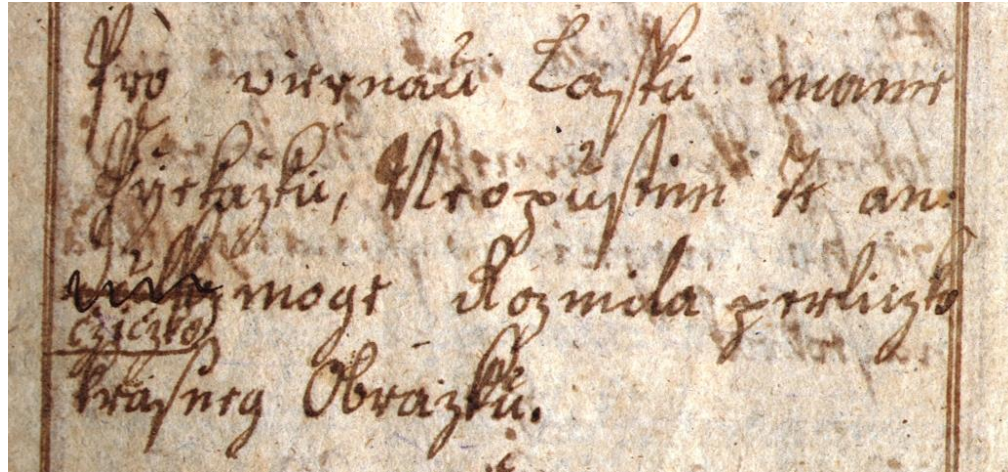
b) Původní text opraven, změněn

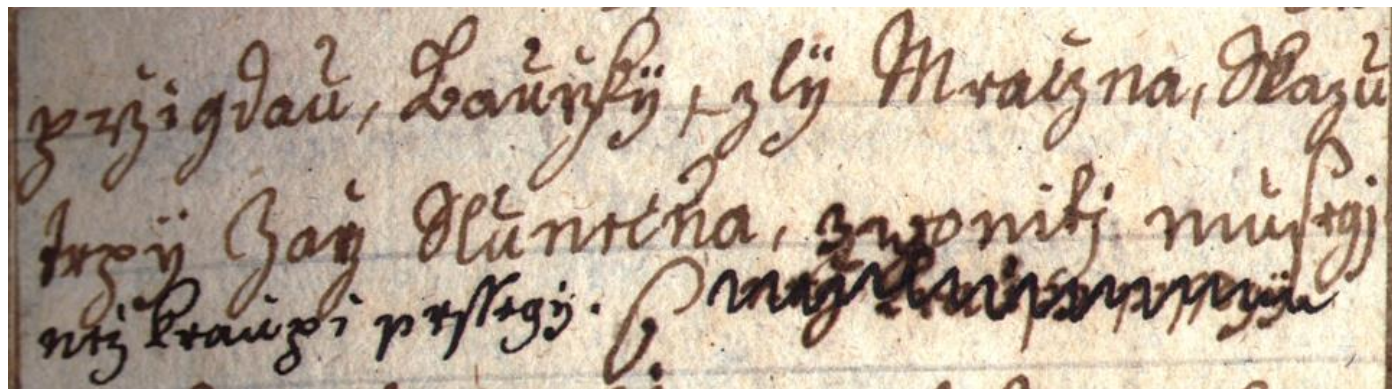
Škrty (škrtnuto × přeškrtnuto)

škrtnuto

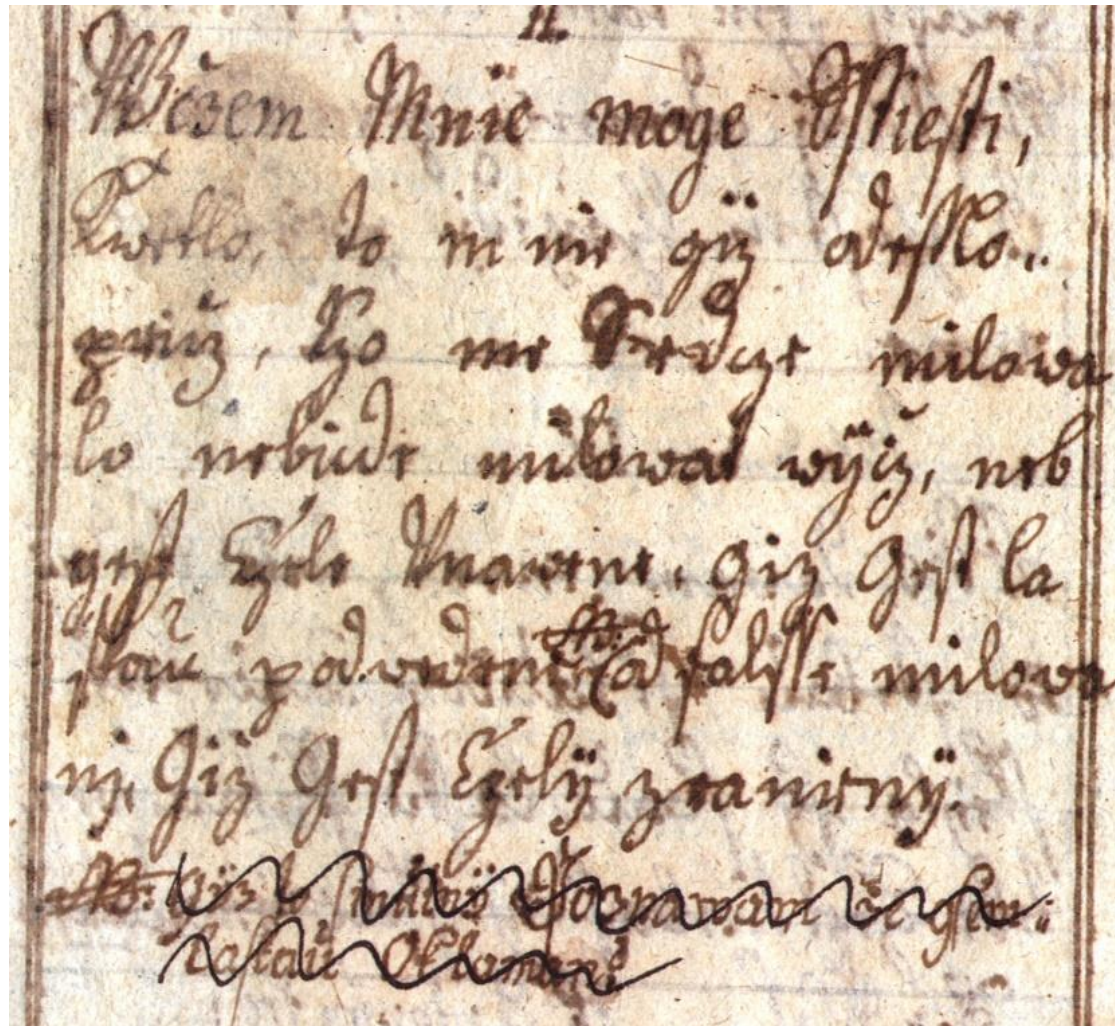
a) původní text nahrazen variantou

b) původní text nahrazen stejným textem, ale tmavším inkoustem

c) škrtnutý text není ničím nahrazen

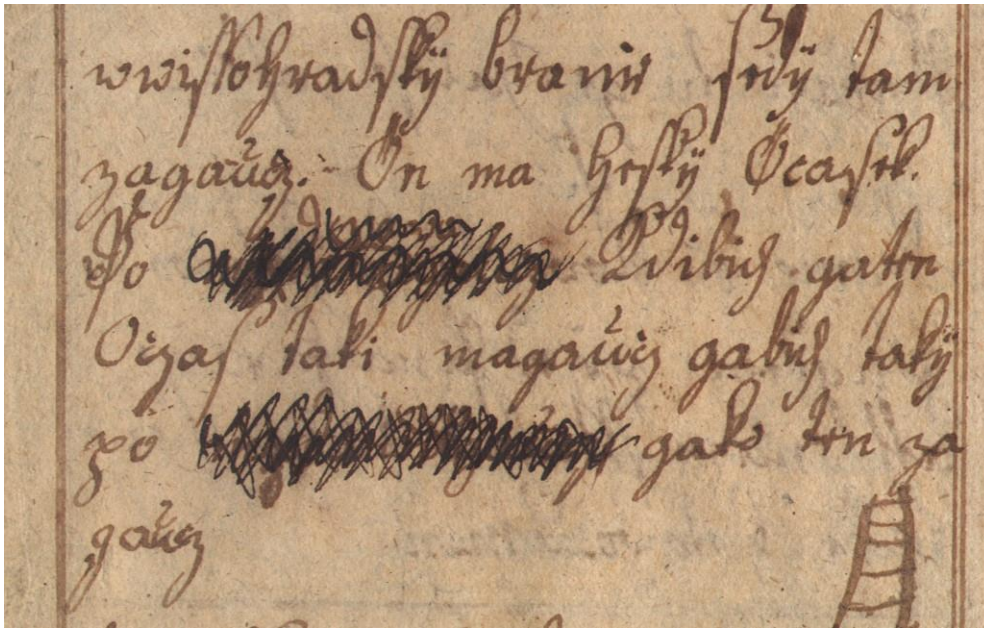

Wesem Inwie moze d'hesti,
Lwello, do m m' gij d'fko...
gij, do m' d'fkt milowa
lo nobid' milowa w'ij, nob
gij d'fkt Inawm, gij d'fkt la
pau zadwam d'fkt milowa
n'ij d'fkt d'fkt zranitny.
d'fkt d'fkt d'fkt d'fkt d'fkt d'fkt
d'fkt d'fkt d'fkt d'fkt d'fkt

přeškrtnuto

přeškrtnutý text není nahrazen jiným textem

a)

V vyšohradský bráně
sedí tam zajouc.
On má heský ocásek,
po<mrdávávájouc>.
Kdybych já ten ocas
taky majouc,
já bych taky
po<mrdávávájouc>
jako ten zajouc.

b)

c)

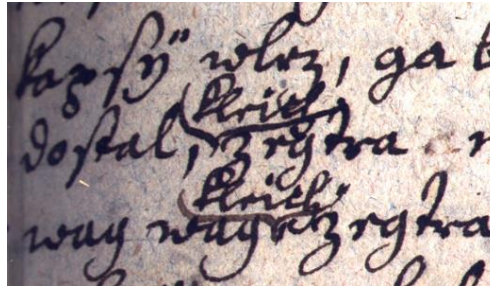
d)

binden liegt in Form, als Zebra
nach westlich, als Zebra
glatt, ~~...~~

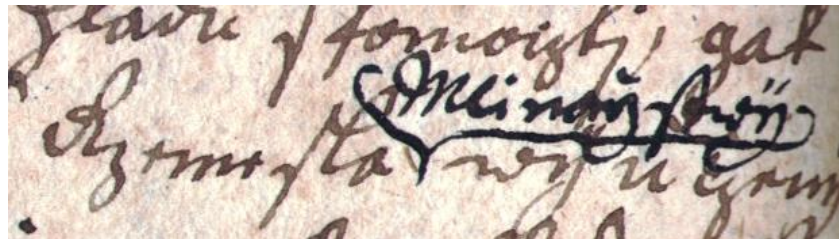
Vpisky

Doplnění textu

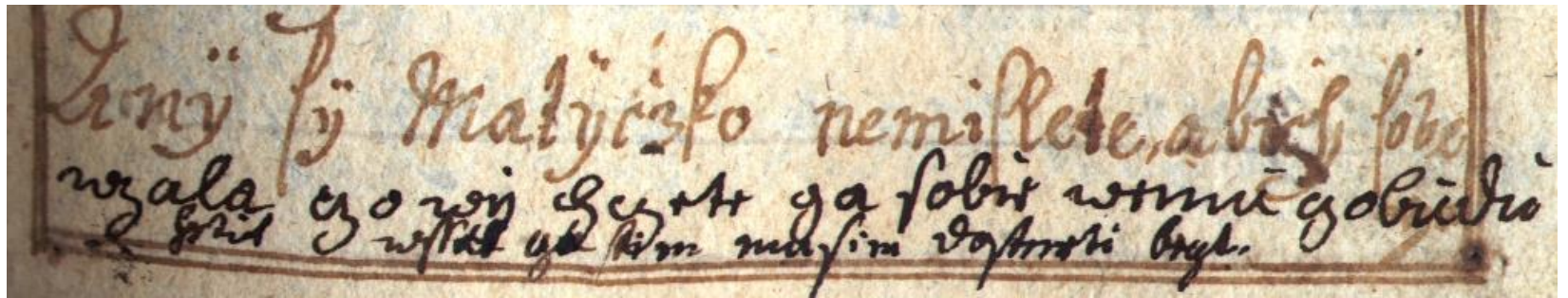
a) opomenutého v okamžiku psaní písně

b) později zjištěného?

c) totožného

Janů j Matyášo nemillete, a bich sobe
uzala go roj se + + ga sobe wtmi gobuho
sot wstet ut kim maysim dostrati byt.

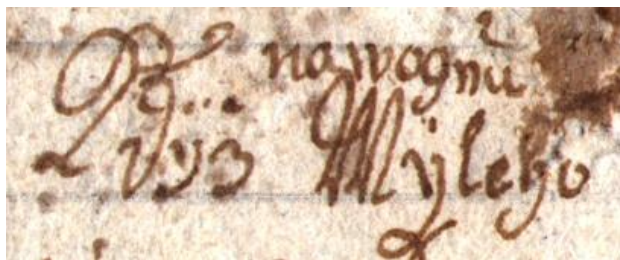
d) připssek

572
Holek kajdomi so Holi bily, Efi
= bily by bily ma wina ut=
= bily zli lidi bily
Q
Zad ludog diuku ut zotistomij
Ity gon gwint laskij zmanomij,
Z mladnainomy laski, budy sedy
roty I obwozlowi.
y
Krynom diuku tobit godarowam
Damiqi Dudy wisowa zistawam,
wiz nas utrozwodari spyt stot
zarwodari laskai ueniram. Amom

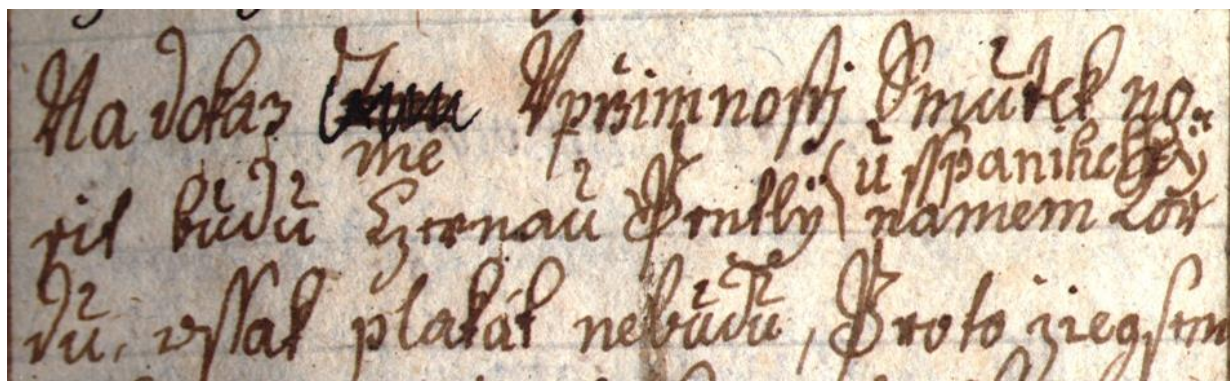
Varianty

Realizovány několika způsoby

a) bez signalizace

b) signalizované svorkou

d) jedna z variant potvrzena

3.
za sedmim let, fuzij na
Dvojou, fuzij na novu Srbii
glavni solau, fuzij na
wfuzij distriktu, fuzij na fuzii

Problémy neovlivňující interpretaci textu

33

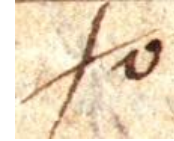
18

5

4

2

Prohází tu gr. žalost zas. -

10. Hanna a odpovídá
Dnastnau² Lestu ga tobie winstigu
na trbi dosmrti ntyapomeni
ntzapomenstij tak ti namne
sistij me ditie kemnie vzijimne. Amen

7. Mladiny Lpiet Gyna.

Pater šturda² Ljiljav² glavu² bude por
 kiral.
 Glavu² bude potiral
 Ljiljav²
 Ljiljav²
 Ljiljav²
 Ljiljav²

Jina Jina

ra
 Ljiljav²

~~Ljiljav²~~

Ljiljav²

Ljiljav² Ljiljav²

III. 16.
 Miloval Jsm vzij² vzijimni, vla
 sje stali vzijimni, nmadal Jsm
 je vzijimni, takovho vzijimni.
 Je me sudec vzij² vzijimni
 ma bil laska² vzijimni vzij to
 smutni² vzijimni, je Jsm.
 vzijimni vzijimni.
 vzijimni
 III. vzijimni
 Ja zato vzijimni, vzijimni
 je vzijimni, vzijimni vzijimni
 vzijimni vzijimni vzijimni
 vzijimni, vzijimni vzijimni
 vzijimni vzijimni, vzijimni
 vzijimni vzijimni vzijimni.
 vzijimni
 vzijimni vzijimni vzijimni
 vzijimni, vzijimni vzijimni
 vzijimni
 vzijimni

Literatura

- Čornejová, M. – Rychnovská, L. – Zemanová, J (2010): *Dějiny českého pravopisu (do r. 1902)*. Brno.
- Fiala, J. (1989): Umělá milostná lyrika ve starších kramářských tiscích. In: *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica. Philologica* 59, s. 33–46.
- Franta, D. (2020): Švihovský mlynář Antonín Franci zvaný Sýkora jako předmět spolupráce literární vědy a etnografie s archivnictvím a pomocnými vědami historickými. In: Viktora, V. (ed.). *Čtenářská společnost a počátky vzdělanostní revoluce v Čechách*. Plzeň: Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje.
- Hlaváček, I. – Kašpar, J. – Nový, R. (1997): *Vademecum pomocných věd historických*. Praha.
- Kašpar, J. (1971): *Novogotické písmo v Čechách v letech 1500 – 1750*. Acta Universitatis Carolinae, philosophica et historica 3-4. Praha 1971, s. 111 – 159.
- Porák, J. (1983): *Humanistická čeština*. Praha.
- Traxler, J. (2008): Rukopisné zpěvníky a sbírky jako pramen pro výzkum společenského zpěvu a tance české obrozenecké společnosti. In: Stavělová, D. – Traxler, J. – Vejvoda, Z. (eds.): *Prostředí tance. Hranice identity a jejich překračování*. Praha: NIPOS – Etnologický ústav AV ČR, s. 265–291.
- Vintr, J. (1998): *Zásady transkripce českých textů z barokní doby*. Listy filologické 121, s. 314–346.
- Zíbrt, Č. (1895): *Biografický přehled českých národních písní*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, s. 12–13.

Děkujeme za pozornost.